

RIIGIKOGU KODUKORRA

S E A D U S

I. Riigikogu juhatus

§ 1. Riigikogu tööd korraldab Riigikogu juhatus, mis koosneb Riigikogu esimehest ja kahest aseesimehest. Kuni Riigikogu esimehe valimiseni juhatab Riigikogu istungit Vabariigi Valimiskomisjoni esimees.

§ 2. Riigikogu esimees ja esimene ning teine aseesimees valitakse Riigikogu uue koosseisu esimesel istungil salajasel hääletamisel üheks aastaks.

Valimisedelile kantakse tähestiku järjekorras Riigikogu liikmete poolt esitatud Riigikogu esimehe kandidaadid, kes on kandideerimiseks andnud oma nõusoleku.

Igal Riigikogu liikmel on üks hääl. Riigikogu esimeheks osutub valituks kandidaat, kes saab kõige rohkem hääli. Häälte arvult kaks järgmist kandidaati saavad vastavalt Riigikogu esimeseks ja teiseks aseesimeheks.

Riigikogu esimehe ja aseesimeeste uued valimised toimuvad nende volituste lõppemisele järgneva istungjärgu esimesel istungil.

§ 3. Riigikogu esimees:

- 1) juhatab Riigikogu istungeid ja esindab Riigikogu;
- 2) esitab Riigikogu juhatuse koosolekute päevakorra projekti.

Riigikogu aseesimees täidab Riigikogu esimehe volitusel, tema äraolekul või volituste peatumisel Riigikogu esimehe ülesandeid.

Kui Riigikogu esimees või aseesimees lahkub Riigikogu koosseisust või paneb oma ameti maha, toimub Riigikogu järgmise istungjärgu esimesel istungil Riigikogu esimehe või aseesimehe valimine. Valituks osutub kõige rohkem hääli saanud kandidaat.

§ 4. Riigikogu juhatus:

- 1) korraldab Riigikogu tööd;
- 2) korraldab Riigikogu esindamist;
- 3) otsustab Riigikogu ajutiste komisjonide moodustamise;
- 4) jaotab fraktsioonide ja üksikliikmete vahel kohad Riigikogu komisjonides;
- 5) kinnitab Riigikogu alatiste komisjonide koosseisu;
- 6) registreerib Riigikogu fraktsioonid;
- 7) töötab välja Riigikogu kantseleistruktuuri ja eelarve ning esitab kantselei struktuuri kinnitamiseks Riigikogule;
- 8) koostab Riigikogu istungite päevakorra projekti.

§ 5. Riigikogu juhatus langetab otsuseid kohalolevate liikmete konsensuse põhimõttel.

§ 6. Riigikogu juhatus võib, sõltuvalt arutatavate küsimuste laadist, kutsuda oma koosolekus osalema Riigikogu komisjonide ja fraktsioonide esimehi, seaduseelnõude esitajaid või teisi ametiisikuid.

Juhatuses koosolekute kohta koostatakse protokollid, kuhu märgitakse koosoleku aeg, kohalolijate nimed, arutamisel olnud küsimused ja vastuvõetud otsused.

II. Riigikogu komisjonid

* Tekst avaldatud muutmata kujul.

§ 7. Riigikogus on järgmised alatised komisjonid:

- 1) eelarvekomisjon;
- 2) majanduskomisjon;
- 3) õiguskomisjon;
- 4) riigikaitsekomisjon;
- 5) väliskomisjon;
- 6) hariduskomisjon;
- 7) sotsiaalkomisjon;
- 8) keskkonnakomisjon.

Riigikogu esimees ja aseesimehed ei kuulu ühtegi komisjoni. Teised Riigikogu liikmed kuuluvad igauks ühte alatisse komisjoni.

§ 8. Riigikogu juhatus võib moodustada ajutisi komisjone, määrates kindlaks nende volituste ulatuse ja kestuse.

§ 9. Riigikogu juhatus jaotab fraktsioonide vahel kohad komisjonides. Kohtade jaotamisel lähtub juhatus fraktsioonide võrdelise esindatuse põhimõttest komisjonides.

Fraktsioon otsustab juhatuselt saadud kohtade alusel oma liikmete osalemise Riigikogu komisjonides.

Fraktsioonidesse mittekuuluvate Riigikogu liikmete osalemise komisjonides otsustab juhatus, lähtudes nende soovist ja töö korraldamise otstarbekusest.

§ 10. Alatiste komisjonide koosseis ja hilisemad koosseisu muudatused kuuluvad kinnitamisele Riigikogu juhatuses ning tehakse teatavaks Riigikogu liikmetele.

§ 11. Komisjoni liikmed valivad komisjoni esimesel istungil endi hulgast komisjoni esimehe ja aseesimehe. Kuni esimehe valimiseni juhatab komisjoni istungit komisjoni vanim liige.

Komisjoni esimehe ja aseesimehe valimised toimuvad salajasel hääletamisel, kusjuures esimeses hääletusvoorus kandideerivad kõik komisjoni liikmed, kes ei ole oma kandidatuuri taandanud.

Igal komisjoni liikmel on üks hääl. Komisjoni esimeheks osutub valituks komisjoni liige, kes saab üle poole häältest. Saadud häälte arvult järgmine kandidaat jääb komisjoni aseesimeheks.

Kui esimeses hääletusvoorus ükski kandidaat ei saa häälteenamust, korraldatakse samal istungil teine hääletusvoor kahe kõige enam hääli saanud kandidaadi vahel.

Kui komisjoni esimees või aseesimees lahkub komisjoni koosseisust või astub oma ametist tagasi, siis korraldatakse uue esimehe või aseesimehe valimine.

§ 12. Komisjoni esimees:

- 1) juhatab komisjoni tööd ja esindab komisjoni;
- 2) koostab komisjoni töökava ja koosolekute päevakorra
- 3) annab komisjoni liikmetele komisjoni tööga seotud ülesandeid.

§ 13. Komisjoni aseesimees täidab komisjoni esimehe volitustel või tema äraolekul komisjoni esimehe ülesandeid.

§ 14. Alatine komisjon on otsustusvõimeline, kui tema korralisel, kodukorraga määratud ajal toimival istungil on kohal vähemalt üks kolmandik komisjoni koosseisust, kuid mitte vähem kui kolm liiget (nende hulgast peab seejuures olema ka komisjoni esimees või aseesimees).

Komisjon on erakorralisel istungil otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt pooled tema liikmetest.

§ 15. Alatine komisjon võtab otsuseid vastu poolthäälte enamusega.

§ 16. Alalise komisjoni liikmel on õigus nõuda oma ettepaneku

hääletamisele panekut.

§ 17. Alalise komisjoni istungite kohta koostatakse protokollid, kuhu märgitakse istungi aeg, kohalolijate nimed, arutamisel olnud küsimused ja vastuvõetud otsused.

III. Riigikogu fraktsioonid

§ 18. Fraktsioon moodustub ühes üleriigilises nimekirjas kandideerinud või ühte Eestis registreeritud erakonda kuuluvatest Riigikogu liikmetest. Fraktsiooni ei saa kuuluda vähem kui seitse liiget.

Iga Riigikogu liige saab kuuluda ainult ühte fraktsiooni.

Liikmete vastuvõtmise ja väljaarvamise otsustab fraktsioon.

Muudatustest fraktsiooni koosseisus teatab fraktsiooni esimees viivitamatult Riigikogu juhatusele.

Fraktsioon registreeritakse Riigikogu juhatuses. Fraktsiooni nimekiri, samuti fraktsiooni koosseisus toimunud muudatused tehakse pärast registreerimist teatavaks Riigikogu liikmetele.

§ 19. Fraktsioon valib oma liikmete hulgast fraktsiooni esimehe ja mitte rohkem kui kaks aseesimeest, kes ei tohi samal ajal olla Riigikogu esimehe ja aseesimehe ametis.

§ 20. Fraktsioon:

1) algatab seadusi;

2) algatab Riigikogu otsuseid;

3) otsustab Riigikogu juhatusele saadud kohtade alusel fraktsiooni liikmete osalemise Riigikogu komisjonides.

§ 21. Riigikogu liikmed ja fraktsioonid võivad vabalt arendada omavahelist koostööd mitmesuguste ühenduste ja rühmade moodustamise teel.

IV. Tööaeg

§ 22. Riigikogu korralised istungjärgud toimuvad Tallinnas Toompeal Riigikogu istungisaalis jaanuarikuu teisest esmaspäevast juunikuu kolmanda neljapäevani ning septembrikuu teisest esmaspäevast detsembrikuu kolmanda neljapäevani.

§ 23. Riigikogu iganädalane töö Tallinnas algab nädala esimesel tööpäeval kell 11⁰⁰ ja lõpeb neljapäeval kell 18⁰⁰. Igal neljandal nädalal täiskogu istungeid ei toimu.

§ 24. Riigikogu töö toimub järgmise ajagraafiku alusel:

1) esmaspäeval kella 11⁰⁰ - 13⁰⁰ on täiskogu istung, kus kinnitatakse päevakord ja toimuvad eelnõude esimesed ja kolmandad lugemised.

14⁰⁰ - 18⁰⁰ - fraktsioonide töö;

2) teisipäeval kella 10⁰⁰ - 13⁰⁰ on täiskogu istung.

Iga kolmenädalase töötsükli esimesel ja kolmandal teisipäeval vastavad peaministes, ministrid, Eesti Panga nõukogu esimees, Eesti Panga president, riigikontrolör, õiguskantsler ja kaitseväge juhataja või ülemjuhataja istungi alguses Riigikogu liikmete arupärimistele ja küsimustele. Teisel teisipäeval on istungi alguses vaba mikrofon Riigikogu liikmetele.

Kell 14⁰⁰ algavad komisjonide istungid, mis kestavad kuni komisjoni päevakorra ammendumiseni;

3) kolmapäeval kella 10⁰⁰ - 13⁰⁰ on täiskogu istung;

14⁰⁰ - 17⁰⁰ on fraktsioonide töö;

18⁰⁰ algab täiskogu istung, mis kestab kuni päevakorra ammendumiseni

valitsuse poolt esitatud eelnõude arutamisel;

4) neljapäeval kella 10⁰⁰ - 13⁰⁰ on täiskogu istung Riigikogus algatatud eelnõude arutamiseks.

14⁰⁰ - 16⁰⁰ - töö komisjonides;

16⁰⁰ - 18⁰⁰ - täiskogu istung;

5) reedeti ning Riigikogu tööperioodide ja istungite vaheajal töötavad Riigikogu liikmed oma valimisringkonnas ning täidavad Riigikogu ja tema komisjonide poolt antud ülesandeid.

§ 25. Riigikogu või tema komisjoni tööaja muudatusi võib teha Riigikogu või tema komisjon kahekolmandikulise häälteenamusega.

Istungi juhatajal on õigus täiskogu istungi arvelt anda fraktsioonidele ja komisjonidele lisatööaega.

§ 26. Riigikogu liikmete puhkus on üheaegselt üks kalendrikuu suvel ja kaks nädalat talvel.

V. Istungjärgud ja istungid

Erakorralised istungid

§ 27. Ühe kalendrinädala jooksul toimuvat Riigikogu täiskogu tööd nimetatakse istungjärguks. Istungjärkude nummerdamist alustatakse uue koosseisu valimisega.

§ 28. Riigikogu istungid on avalikud.

Riigikogu istungi ajal tohivad istungisaali siseneda ainult Riigikogu liikmed, Vabariigi President, valitsuse liikmed, õiguskantsler, Riigikogu teenindavad töötajad ja päevakorrapunkti arutamisele kutsutud isikud. Ajakirjanike ja külaliste kohad on rõdul. Filmi- ja videovõtted ning tele- ja raadioülekanded istungisaalist toimuvad juhatuse loal.

Riigikogu kinnist istungit võib pidada Riigikogu kahekolmandikulise häälteenamusega tehtud otsuse alusel.

Korra pidamise saalis kindlustab Riigikogu kantselei.

§ 29. Riigikogu erakorralise istungjärgu kutsub kokku Riigikogu esimees Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse või vähemalt viiendiku Riigikogu koosseisu ettepanekul.

VI. Menetluse algatamine Riigikogus

§ 30. Seaduste ja otsuste algatamise õigus on:

- 1) Riigikogu liikmel;
- 2) Riigikogu fraktsioonil;
- 3) Riigikogu komisjonil;
- 4) Vabariigi Valitsusel.

Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on vähemalt viiendikul Riigikogu koosseisust ja Vabariigi Presidendil.

Vabariigi Valitsusele, peaministrile või ministrile umbusalduse avaldamise algatamise õigus on vähemalt viiendikul Riigikogu koosseisust.

Riigikogu avalduste, deklaratsioonide ja pöördumiste algatamise õigus on Riigikogu juhatusel.

§ 31. Seaduseelnõud ja otsuseprojektid esitatakse Riigikogu hommikuse istungi alguses istungi juhatajale Riigikogu ees enne päevakorras olevate küsimuste arutamist.

Eelnõud jagatakse Riigikogu liikmetele esitatud kujul hiljemalt Riigikogu järgmise istungjärgu alguseks.

§ 32. Riigikogu juhatus määrab esitatud eelnõu läbivaatamiseks

juhtivkomisjoni, kes teatab oma seisukoha juhatusele kahe nädala jooksul eelnõu esitamisest.

VII. Riigikogu istungjärgu päevakord

§ 33. Päevakorra projekti koostab Riigikogu juhatus.

§ 34. Päevakord jagatakse Riigikoguliikmetele välja iga istungjärgu esimese istungi alguses. Päevakorra arutamise raames kuulatakse ära ja vajaduse korral hääletatakse läbi protestid. Seejärel kinnitatakse kogu päevakord.

Kui juhatus nõustub päevakorra projekti suhtes esitatud protestiga, siis loetakse protest rahuldatuks hääletamata, kui keegi Riigikogu liikmetest seda ei nõua.

§ 35. Eelnõu või muudatusettepaneku ehitajal on õigus igas menetluse faasis oma algatus tagasi võtta, mille järel selle eelnõu või muudatusettepaneku arutamine langeb päevakorrast ja Riigikogu menetlusest välja.

Vabariigi Valitsusele, peaministrile või ministrile umbusalduse avaldamise eelnõu, samuti eelnõu, mille valitsus on sidunud usaldusküsimusega, menetlusest tagasi võtta ei saa.

§ 36. Päevakorraküsimuste arutamise järjekorra teeb istungi juhataja teatavaks iga istungjärgu alguses, täpsustades seda iga istungi eel.

§ 37. Vabariigi Valitsusele, peaministrile või ministrile umbusalduse avaldamise eelnõu võetakse päevakorda ja arutusele ülejärgmisel istungjärgul, arvates eelnõu esitamisest. Sellist eelnõu hääletatakse samal istungil, millal umbusalduse avaldamise arutelu alustati. Vajaduse korral pikendab juhataja istungit kuni hääletamistulemuse selgumiseni.

§ 38. Vabariigi Presidendi seadluste kinnitamise või tühistamise eelnõu esitab Riigikogu juhatus ja see võetakse viivitamatult päevakorda.

Õiguskantsleri ettepanek seaduse või otsuse vastavusse viimiseks põhiseaduse või seadusega võetakse päevakorda hiljemalt järgmisel istungjärgul, arvates ettepaneku saamisest.

§ 39. Eelnõud Vabariigi Presidendi valimise tulemuste kinnitamise kohta, Riigikohtu esimehe, Eesti Panga nõukogu esimehe, riigikontrolöri, õiguskantsleri, kaitseväge juhataja või ülemjuhataja, Riigikohtu liikmete ja Eesti Panga nõukogu liikmete ametisse nimetamise kohta esitab päevakorda juhatus.

§ 40. Väljaspool päevakorda käsitletakse ainult järgmisi küsimusi:

- 1) proteste protseduurireeglite rikkumise kohta;
- 2) teadete edasiandmist;
- 3) töökorda käsitlevaid küsimusi istungi juhataja ettepanekul;
- 4) Vabariigi Presidendi ja peaministri poliitilisi avaldusi ning informatsiooni 15 minuti ulatuses ja vastuseid sellest tulenevatele küsimustele. Vabariigi President ja peaminister teatavad oma soovist esineda istungi juhatajale, kes leiab selleks sobiva aja istungi raames.

VIII. Ettevalmistus hääletamiseks ja Riigikogu otsustusvõimelisus

§ 41. Riigikogu istungisaalis toimuv transleeritakse Riigikogu üldkasutatavatesse ja Riigikogu liikmete tööruumidesse. Viis minutit enne hääletamisele asumist antakse sellest Riigikogu ruumidesse

signaaliga märku.

§ 42. Riigikogu korralisel istungil kvoorumi nõuet ei ole.

Põhiseaduse muutmiseks on Riigikogu otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole Riigikogu koosseisust.

§ 43. Riigikogu on erakorralisel istungjärgul otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole Riigikogu koosseisust.

§ 44. Riigikogu liikmete kohalolekut kontrollitakse iga istungi alguses. Kui keegi Riigikogu liikmetest nõuab, kontrollitakse kohalolekut ka enne hääletamist.

IX. Hääletamise kord

§ 45. Riigikogu langetab otsuseid hääletamise teel.

§ 46. Hääletamine Riigikogus on avalik, välja arvatud järgmistel juhtudel:

- 1) Vabariigi Presidendi valimistel;
- 2) Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisel;
- 3) Riigikohtu esimehe ja liikmete ametisse nimetamisel;
- 4) riigikontrolöri ametisse nimetamisel;
- 5) õiguskantsleri ametisse nimetamisel;
- 6) Eesti Panga nõukogu esimehe ametisse nimetamisel ja panga nõukogu liikmete nimetamisel;
- 7) kaitseväge juhataja või ülemjuhataja ametisse nimetamisel;
- 8) Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, Riigikohtu esimehe või liikme, riigikontrolöri või õiguskantsleri kriminaalvastutusele võtmise küsimuses.

§ 47. Erme hääletamist kordab istungi juhataja kõiki hääletamisele pandavaid ettepanekuid.

§ 48. Enne hääletamisele asumist peab istungi juhataja veenduma, et kõigile Riigikogu liikmetele on hääletamisele pandav küsimus ühtmoodi arusaadav. Kui küsimus on kellelegi arusaamatu, siis kordab juhataja seletust.

§ 49. Enne iga hääletamist võib alatise komisjoni või fraktsiooni esimees või aseesimees nõuda kuni 10 minutit vaheaega.

§ 50. Istungi juhataja otsust mingi küsimuse hääletamisele paneku kohta ei vaidlustata, välja arvatud juhul, kui juhataja rikub Riigikogu kodukorra seadust või kui mõni Riigikogu liige nõuab arutelu katkestamist põhjusel, et muudatusettepanek koos juhtivkomisjoni seisukohaga on Riigikogu liikmetele 24 tundi enne hääletamist välja jagamata.

Kui juhataja on küsimuse hääletamisele pannud sellest haamrilöögiga märku andes, siis pole kellelgi õigust enne hääletamise tulemuse selgumist valjusti mõtteid avaldada.

Kui Riigikogu liige märkab hääletamise käigus protseduurireeglite rikkumist, siis võib ta püsti tõustes nõuda hääletamise peatamist või selle kordamist.

Hääletamise tulemused teatab istungi juhataja valjusti ning kinnitab haamrilöögiga.

§ 51. Kui selgub, et hääletamisele on pandud küsimus, mida siiski on erinevalt mõistatud, siis on juhatajal õigus hääletamise tulemus tühistada ja panna küsimus pärast selgitust uuesti hääletamisele. Muudel juhtudel korratakse hääletamist vaid juhul, kui selgub, et küsimuse arutamisel või hääletamisel on rikutud Riigikogu kodukorra seadust või on esinenud tehnilisi rikkeid.

§ 52. Igal Riigikogu liikmel on õigus tutvuda arvuti mälus

fikseeritud avaliku hääletamise tulemusega.

X. Päevakorraküsimuse arutamise ja otsustamise kord istungil

§ 53. Kõik esitatud eelnõud peavad olema dateeritud, varustatud koostaja ja esitaja nimega ning Riigikogu liikmetele, kätte jagatud hiljemalt arutamisele eelneva istungjärgu lõpuks.

§ 54. Päevakorraküsimuse arutamine algab eelnõu esitaja ettekandega ja juhtivkomisjoni esindaja kaasettekandega.

Esitaja taotlusel võib juhatus anda loa veel kuni kahe kaasettekande pidamiseks.

Ettekandeks antakse aega kuni 20 minutit ja kaasettekandeks kuni 10 minutit.

§ 55. Kõnepuldist peetavaks kõneks on aega kuni seitse minutit, sõnavõtuks kohalt kuni kaks minutit. Kui kõneleja räägib üle lubatud aja, katkestab istungi juhataja kõne või sõnavõtu.

§ 56. Arvamuse avaldamise vormide järjekord on järgmine: sõnavõtt istungi läbiviimise korra kohta, küsimused ettekandjale, kõne, sõnavõtt kohalt. Tavaliselt annab juhataja sõna vastavalt registreerimise järjekorrale. Kõne eesõigus on peaministril. Sõna istungi läbiviimise korra kohta antakse soovijale märguande peale (tõstetud käsi) väljaspool järjekorda.

§ 57. Ühel istungil ei anta ühele Riigikogu liikmele samas päevakorraküsimuses sõna üle kahe korra, kaasaarvatud küsimuste esitamine. See piirang ei kehti kirjalike ettepanekute ja küsimuste kohta.

§ 58. Kõnepidajale ja sõnavõtjale küsimusi ei esitata.

§ 59. Istungi juhataja taandab asjasse mittepuutuvad küsimused ning lõpetab kõne või sõnavõtu, kui see ei puuduta arutatavat päevakorraküsimust või kui seda ei peeta parlamentaarse kultuuriga kokkusobivas vormis.

§ 60. Läbirääkimiste lõpetamise ettepaneku teeb istungi juhataja. Otsus langetatakse hääletamise teel. Enne läbirääkimiste lõpetamise otsustamist registreerunud sõnasoovijatel on õigus esineda. Läbirääkimiste lõpetamise järel võivad fraktsioonide esindajad, ettekandjad ja kaasettekandjad esineda kuni kolmeminutilise lõppsõnaga.

§ 61. Arutelu igas staadiumis võib Riigikogu katkestada küsimuse arutamise. Sellega peab kaasnema otsus arutelu jätkamise aja kohta.

Kui katkestamise ettepaneku teeb eelnõu autor või juhtivkomisjon, katkestatakse arutelu hääletamata. Kui ettepanek tuleb mõnelt Riigikogu liikmelt, pannakse see kohe hääletamisele.

Kui arutelu jätkamisel on aluseks oleva eelnõu tekst muutunud, on juhataja kohustatud avama uued läbirääkimised.

§ 62. Muudatusettepanekud arutatava eelnõu kohta esitatakse kirjalikult juhtivkomisjonile, kes võtab nende suhtes oma seisukoha. Igal Riigikogu liikmel on õigus taotleda arutelu katkestamist, kui muudatusettepanek koos juhtivkomisjoni ja eelnõu esitaja seisukohtadega on Riigikogu liikmetele 24 tundi enne hääletamist välja jagamata.

§ 63. Muudatusettepanekud paneb istungi juhataja hääletamisele enne eelnõu lõpphääletust. Eelarve korrigeerimist nõudvaid muudatusettepanekuid võib juhataja panna hääletamisele ainult pärast eelarvekomisjoni seisukoha ärakuulamist.

§ 64. Kui eelnõu esitaja on nõustunud muudatusettepanekuga, siis ei

panda seda ettepanekut hääletamisele, välja arvatud juhud, kui mõni Riigikogu liige seda nõuab.

§ 65. Protseduuriküsimusi käsitlevad ettepanekud esitatakse istungi juhatajale, kirjalikult ja pannakse hääletamisele enne muudatusettepanekuid. Sisulised muudatusettepanekud hääletatakse enne redaktsioonilisi.

§ 66. Juhtivkomisjoni taotlusel võib ettepanekuid hääletamisele panna muudetud sõnastuses, kui sellega nõustuvad eelnõu ja ettepaneku esitajad.

§ 67. Eelnõu loetakse muudetuks, kui muudatusettepaneku poolt hääletab rohkem Riigikogu liikmeid kui vastu.

Kui kaks või enam muudatusettepanekut üksteist välistavad, siis pannakse need koos põhitekstiga konkureerivale hääletamisele. Konkursi igas voorus langeb välja kõige vähem hääli saanud ettepanek. Võrdse häälte arvu korral on määrav juhtivkomisjoni seisukoht.

§ 68. Ettepanekut eelnõu mitte vastu võtta ei käsitleta iseseisva otsusena ega eelnõu muudatusena.

§ 69. Pärast muudatusettepanekute hääletamist paneb juhataja eelnõu hääletamisele parandatud kujul. Kui mõni fraktsioon seda nõuab, peab enne lõpphääletust olema Riigikogu liikmetele kätte jagatud eelnõu lõplik redaktsioon.

§ 70. Istungi juhataja ei tohi asja sisuliseks arutamiseks sõna võtta kohalt. Kõne ajaks peab ta istungi juhatamise üle andma asejuhatajale ning esinema kõnepuldilist.

§ 71. Teadaanded Riigikogu liikmetele antakse juhatajale kirjalikult.

§ 72. Istungi juhatajal on õigus edasi anda teadaandeid ning arutusele panna töökorda käsitlevaid küsimusi. Istungi juhataja annab selgelt märku, kui päevakorras oleva küsimuse käsitlemine katkestatakse ning kui selle juurde tagasi pöördutakse.

XI. Seaduseelnõu lugemise kord

§ 73. Seaduseelnõu arutab Riigikogu vähemalt kahel lugemisel, välja arvatud käesoleva seaduse XII peatükis nimetatud juhud.

Riigieelarvet ja selle täitmise aruandeid arutab Riigikogu alati kolmel lugemisel.

§ 74. Seaduseelnõu esimesel lugemisel kuulatakse ära eelnõu esitaja ettekanne ja juhtivkomisjoni kaasettekanne ning esitatakse seejuures ettekandjatele küsimusi ja kuulatakse ära vastused. Kui juhtivkomisjoni hinnang on positiivne ja ükski fraktsioon pole esitanud eelnõu tagasilükkamise ettepanekut, siis lõpetatakse esimene lugemine hääletamata.

§ 75. Eelnõu teisele lugemisele saatmisel esitavad Riigikogu liikmed oma ettepanekud seaduseelnõu täiendamise ja muutmise kohta juhtivkomisjonile hiljemalt eelnõu esimesele lugemisele järgneva istungjärgu viimase tööpäeva lõpuks, kui Riigikogu juhatus juhtivkomisjoni ettepanekul ei määra teisiti.

§ 76. Seaduseelnõu teine lugemine võetakse päevakorda pärast muudatusettepanekute läbiarutamist juhtivkomisjonis, kuid mitte hiljem kui kuu aega pärast esimest lugemist. Seda tähtaega võib Riigikogu oma otsusega pikendada.

§ 77. Teisele lugemisele esitab juhtivkomisjon koos eelnõu koostajaga muudetud redaktsiooni ja kõik õigeaegselt laekunud kirjalikud muudatusettepanekud koos komisjoni ja eelnõu autori

hinnangutega. Teise lugemise alguses esineb eelnõu esitaja ettekandega ja juhtivkomisjoni esindaja kaasettekandega, milles selgitatakse esimese ja teise lugemise vahel eelnõuga toimunud tööd ja kommenteeritakse muudatusettepanekuid. Ettekandjatele esitatakse küsimusi ja kuulatakse ära vastused. Teisel lugemisel kuulatakse ära Riigikogu liikmete kõned ja sõnavõtted.

Uusi muudatusettepanekuid võib teha vaid nendes küsimustes, kus seaduseelnõu tekst on kahe lugemise vahel muutunud.

Kui seaduseelnõu teine lugemine katkestatakse, on Riigikogu liikmetel ja komisjonidel õigus esitada juhtivkomisjonile oma täiendavaid ettepanekuid eelnõu kogu teksti suhtes juhtivkomisjoni poolt selleks määratud ajaks.

§ 78. Teine lugemine katkestatakse eelnõu esitaja või juhtivkomisjoni nõudel või siis, kui Riigikogu nii otsustab.

Katkestamisel määratakse tähtaeg teise lugemise jätkamiseks. Teise lugemise jätkamiseks peavad muudatusettepanekud olema juhtivkomisjonis läbi arutatud ja muudetud tekst Riigikogu liikmetele kätte jagatud.

§ 79. Kui eelnõu esitaja on aktsepteerinud juhtivkomisjoni või Riigikogu liikmete poolt seaduseelnõu suhtes esitatud muudatused, siis neid hääletatakse vaid juhul, kui mõni Riigikogu liige seda nõuab. Kõiki teisi muudatusettepanekuid hääletatakse. Enne ettepaneku hääletamist on ettepaneku autoril, seaduseelnõu esitajal ja juhtivkomisjoni esindajal õigus ettepanekut kommenteerida.

§ 80. Kui muudatusettepanekute hääletamise järel pole tehtud ettepanekut teise lugemise katkestamiseks või kolmandaks lugemiseks, siis pannakse teisel lugemisel pärast muudatusettepanekute hääletamist kogu seaduseelnõu tervikuna hääletamisele.

§ 81. Seaduseelnõu tuleb kolmandale lugemisele Riigikogu järgmisel istungjärgul. Teise lugemise järel võib muudatusettepanekuid esitada vaid Riigikogu fraktsioon või alatine komisjon. Need ettepanekud peavad kolmanda lugemise alguseks olema kirjalikult esitatud kõigile Riigikogu liikmeile koos juhtivkomisjoni seisukohaga. Kolmandal lugemisel võib seaduseelnõu kohta sõna võtta vaid iga fraktsiooni või alatise komisjoni poolt selleks volitatud esindaja. Nende nõudmisel võib teisel lugemisel seaduseelnõus tehtud muudatused panna uuesti hääletamisele. Muudatusettepanekute ja kogu eelnõu hääletamine toimub analoogiliselt teise lugemisega.

XII. Seaduseelnõu arutamise erijuhud

§ 82. Seaduseelnõu presidendi seadluse kinnitamise või tühistamise kohta vaadatakse läbi ühel lugemisel. Sellise eelnõu arutamisel kuulatakse ära peaministri ettekanne, temale esitatud küsimused ja vastused ning avatakse läbirääkimised. Eelnõu hääletamine toimub konkureerivalt seadluse kinnitamise ja tühistamise vahel.

§ 83. Eelnõu, mis on seotud ametiisiku ametisse nimetamisega, arutatakse läbi ja otsustatakse ühel lugemisel.

§ 84. Menetluse igas faasis võib valitsus enda poolt esitatud eelnõu siduda usaldusküsimusega. Sellise eelnõu arutamisel täidab valitsus ise ka juhtivkomisjoni ülesandeid. Sel juhul ei panda valitsuse poolt vastuvõtmata jäänud muudatusettepanekuid hääletamisele.

Lõpphääletust saab läbi viia mitte varem kui ülejärgmisel tööpäeval pärast eelnõu vastuvõtmise sidumist usaldusküsimusega.

Pärast eelnõu sidumist usaldusküsimusega saab eelnõu teist lugemist katkestada ainult üks kord.

XIII. Põhiseaduse muutmise seotud eelnõu arutamise kord

§ 85. Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on vähemalt viiendikul Riigikogu koosseisust ja Vabariigi Presidendil.

Põhiseaduse muutmist ei saa algatada ega põhiseadust muuta erakorralise seisukorra ega sõjaseisukorra ajal.

§ 86. Põhiseaduse I peatüki "Üldsätted" ja XV peatüki "Põhiseaduse muutmine" saab muuta ainult rahvahääletusega.

§ 87. Põhiseadust saab muuta seadusega, mis on vastu võetud:

- 1) rahvahääletusel;
- 2) Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt;
- 3) Riigikogu poolt kiireloomulisena.

Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu arutatakse Riigikogus kolmel lugemisel, kusjuures esimese ja teise lugemise vahet on vähemalt kolm kuud ning teise ja kolmanda lugemise vahet vähemalt üks kuu.

Põhiseaduse muutmise viis otsustatakse kolmandal lugemisel.

§ 88. Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu rahvahääletusele panekuks on nõutav Riigikogu koosseisu kolmeviieendikuline häälteenamus. Rahvahääletus toimub kõige varem kolme kuu pärast, arvates sellekohase otsuse vastuvõtmisest Riigikogus.

§ 89. Põhiseaduse muutmiseks Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt peab põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu saama Riigikogu koosseisu enamuse toetuse.

§ 90. Otsus põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu käsitlemiseks kiireloomulisena võetakse vastu Riigikogu neljaviiendikulise häälteenamusega. Põhiseaduse muutmise seadus võetakse sel juhul vastu Riigikogu koosseisu kahekolmandikulise häälteenamusega.

§ 91. Põhiseaduse muutmise seaduse kuulutab välja Vabariigi President ja see jõustub seaduses eneses määratud tähtajal, kuid mitte varem kui kolm kuud pärast väljakuulutamist.

§ 92. Põhiseaduse muutmist ei saa samas küsimuses algatada ühe aasta jooksul, arvates vastava eelnõu tagasilükkamisest rahvahääletusel või Riigikogus.

§ 93. Põhiseaduse rahvahääletusel vastuvõtmisele järgneva kolme aasta jooksul on vastavalt põhiseaduse rakendamise seadusele Riigikogul õigus teha põhiseaduses muudatusi kiireloomulisena Riigikogu koosseisu kahekolmandikulise häälteenamusega. Otsus põhiseaduse muutmise eelnõu käsitlemiseks kiireloomulisena võetakse vastu poolthäälte enamusega.

Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on põhiseaduse rahvahääletusel vastuvõtmisele järgneva kolme aasta jooksul ka rahvaalgatuse korras vähemalt kümnel tuhandel valimisõiguslikul kodanikul. Rahvaalgatuse korras esitatud põhiseaduse muudatuse ettepanek võetakse Riigikogus päevakorda kiireloomulisena ja lahendatakse käesoleva paragrahvi 1. lõigus sätestatud korras.

XIV. Riigikogu liikme arupärimine

§ 94. Riigikogu liikme arupärimine on kirjalik pöördumine Eesti Vabariigi Valitsuse või tema liikme, Eesti Panga nõukogu esimehe, Eesti Panga presidendi, riigikontrolöri, õiguskantsleri ja kaitseväge juhataja või ülemjuhataja poole.

Arupärimine esitatakse istungjärgu jooksul Riigikogu juhatuse kaudu.

§ 95. Riigikogu juhatus lülitab arupärimise valitsuse ja Eesti Panga infotunni päevakorda hiljemalt 20 istungipäeva jooksul pärast arupärimise esitamist.

Riigikogu kuulab ära arupärimise adressaadi vastuse. Pärast vastuse ära kuulamist võib arupärimiseks tõstatatud probleemi kohta esitada kuni kolm täpsustavat küsimust üksnes arupärija.

Arupärimisele vastamiseks antakse aega kuni seitse minutit, küsimustele vastamiseks kuni kaks minutit iga küsimuse kohta.

§ 96. Riigikogu liikmete arupärimistele võivad Riigikogus vastata ainult arupärimise adressaadid ise. Arupärija nõusolekul võib seda teha ka ametiisik, kes arupärimise vastamise päevaks on ametlikult määratud arupärimise adressaadi kohusetäitjaks. Kui arupärimise adressaat ei saa tööülesannete tõttu Riigikogu istungil osaleda, võib arupärimisele vastamine lükkuda edasi, kuid mitte rohkem kui kahe nädala võrra.

§ 97. Arupärimised tulevad Riigikogus vastamisele nende Riigikogu juhatusele laekumise järjekorras. Arupärimised registreeritakse ja esitatakse vastamiseks vastavale ametiisikule, valitsuse puhul riigisekretärile.

Arupärimise adressaat on kohustatud informeerima Riigikogu juhatust oma valmisolekust vastata arupärimisele hiljemalt arupärimise kättesaamisele järgneva Riigikogu istungjärgu jooksul.

XV. Infotund

§ 98. Riigikogu liikmete kirjalikele arupärimistele vastamiseks korraldatakse iga kolmenädalase töötsükli esimese ja kolmanda teisipäeva hommikul istungil infotund. Täiendav infotund korraldatakse Riigikogu juhatuse otsusel. Arupärimiste puudumisel võib Riigikogu juhatus korraldada infotunni ära jätta.

§ 99. Infotunnis viibivad kogu infotunni jooksul peaminister, Eesti Panga president, riigikontrolör, õiguskantsler või ametiisikud, kes on infotunni toimumise päevaks ametlikult määratud nende kohusetäitjaks. Kogu infotunni vältel viibivad infotunnis ka kõik ametiisikud, kes selles infotunnis vastavad Riigikogu liikmete arupärimistele.

§ 100. Pärast arupärimistele vastamise lõppu avab Riigikogu juhataja läbirääkimised arupärimistes tõstatatud küsimuste üle, mille käigus Riigikogu liikmed võivad avaldada oma arvamust infotunni käigus kuuldu kohta. Sellisteks läbirääkimisteks tuleb eraldada 30 minutit. Sõnavõttud ei tohi ületada kolme minutit ning sõna antakse registreerimise järjekorras. Infotunni lõpus võib peaminister esineda kuni viieminutilise selgituse või kommentaariga läbirääkimiste käigus tõstatatud probleemide kohta.

XVI. Reglementeerimata protseduurid

§ 101. Riigikogu kodukorra seaduse või mõne muu seadusega reguleerimata Riigikogu protseduuriküsimusi, samuti korra tagamise istungisaalis otsustab Riigikogu juhatus, arvestades Riigikogu tavasid.